

‘Welzijns- en gezondheidsgevolgen van de verschuivende relatie tussen mens en gezelschapsdier’

Startdocument ‘Liefde maakt blind’

1. Aanleiding

Recent heeft de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) de ‘Staat van het Dier’ gepubliceerd. Hierin wordt onder andere beschreven dat de relatie die wij hebben met dieren de afgelopen 25 jaar veranderd is, nog steeds aan verandering onderhevig is en dat de positie van het dier in onze maatschappij eveneens veranderd is¹. Vroeger hadden dieren meestal een andere rol dan tegenwoordig. Zij fungeerden bijvoorbeeld als bron van spierkracht, vervoersmiddel en/of als productiedier om het nodige werk te verzetten en de bevolking van voedsel te voorzien. Het dier kon naast deze functies ook een gezelschapsfunctie hebben. Er werden ook dieren gehouden die alleen een gezelschapsfunctie hadden, maar dit was iets wat voornamelijk de elite zich kon permitteren. Door velerlei ontwikkelingen in de tijd, is de relatie met dieren op sommige fronten veranderd. Er kwam bijvoorbeeld meer ruimte voor recreatie. Dieren speelden hierbij een belangrijke rol. Het kwam steeds vaker voor dat mensen een dier uitsluitend voor gezelschapsdoeleinden gebruikten in plaats van als een dier dat werk voor hen verrichtte. Deze ontwikkelingen hebben zeer waarschijnlijk eraan bijgedragen, dat onze omgang met deze dieren is veranderd.

In de ‘Staat van het Dier’ staan de resultaten van een enquête die gehouden is om te kijken hoe Nederland denkt over de staat van het dier. Volgens de meeste mensen hebben dieren een intrinsieke waarde en daarom in principe ook het recht om te leven. Driekwart van de Nederlanders vindt dat mensen superieur zijn aan dieren, maar de mens is geen ‘heerser’ meer en eigent zich een rol toe die varieert van rentmeester tot partner. Mensen lijken zich over het algemeen meer in dieren te willen verplaatsen en geven aan dat dieren rechten kunnen hebben, zoals het recht op een waardig bestaan en goede verzorging¹.

¹ Raad voor Dierenaangelegenheden (2019). *Staat van het dier: Beschouwingen en opinies over de verschuivende relatie tussen mens en dier in Nederland*. Eerste druk, pag. 189-192.

Een ontwikkeling die direct aan de veranderende positie van het dier te koppelen is, is de erkenning van emoties. Daar waar dieren vroeger door een deel van de mensen als gevoelloze wezens werden gezien, zijn het nu wezens met hun eigen gevoelens en emotionele wereld, ofwel 'sentient beings'. Ook in de wetgeving is plaats gekomen voor dieren. Zo heeft Nederland de 'Wet Dieren' opgesteld voor gehouden dieren. Een andere ontwikkeling is te vinden in de diergeneeskundige zorg. Daar waar dierenartsen zich in de 18^e eeuw voornamelijk focusten op landbouwhuisdieren zijn dierenartsen vandaag de dag uitgerust met moderne klinieken met apparatuur speciaal voor gezelschapsdieren². Ook het afscheid nemen van (gezelschaps)dieren bij overlijden is door de jaren heen behoorlijk veranderd. Wanneer een dier door ouderdom of ziekte richting zijn einde gaat, wordt er op een zorgvuldige manier euthanasie toegepast met zo min mogelijk pijn en stress. Het dier kan daarna gecremeerd worden en de as kan worden bewaard in een urn of worden uitgestrooid. Een alternatief voor het uitstrooien van de as is hiervan een diamant te maken. Het is zelfs mogelijk om een dier een uitvaart te geven. De status van tenminste sommige huisdieren lijkt te zijn veranderd naar de status van een bijna volwaardig lid van het gezin.

2. Vraagstelling en focus

De verschuivende kijk op dieren, waarbij een affectieve relatie en liefde voor een dier grote factoren zijn, kan voordelig uitpakken voor het dier. Mogelijk zijn er ook keerzijdes aan deze andere omgang met dieren. Daarom stelt de Raad zich de volgende centrale vraag:

'Kan de liefde voor dieren doorslaan en nadelige gevolgen hebben voor dieren? Zo ja, op welke terreinen en in welke situaties doet zich dit voor?'

Tijdens het oriënterende traject zijn er verschillende professionals gesproken. Hieruit kwam er naar voren dat in ieder geval de volgende vier terreinen relevantie dragen binnen dit thema.: gedrag en welzijn, medische zorg, voeding en fok en handel. Per onderwerp wil de Raad de volgende deelvragen verkennen:

- Wat is de omvang van het probleem?
- Wat is de inbreuk op het dier?
- Om welke diersoorten gaat het?

² <https://www.uu.nl/organisatie/faculteit-diergeneeskunde/organisatie/profiel-en-missie/geschiedenis>

- Waar en wanneer gaat het precies mis?
- Welke mogelijke oplossingen zijn er?

Gedrag en welzijn

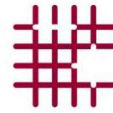
Juist omdat we de dieren in huis houden en/of in hokken, kunnen we niet altijd tegemoet komen aan soorteigen behoeften. Denk aan het alleen houden van sociale dieren zoals konijnen, ratten, cavia's en paarden. Of het sociaal houden van solitair levende dieren zoals de meeste kattenrassen en sommige hamstersoorten. Konijnen die de hele dag in een hokje zitten en hun voedsel in een bakje aangeboden krijgen. Jachtbehoefte van de kat die binnenshuis alleen op insecten plaats kan vinden of op een speelgoedhengeltje. Jachtbehoefte van de talloze jachthondenrassen die weinig geuit mogen worden. Waak- en verdedigingsbehoefte die nu zelfs als ongewenst worden gezien, denk aan geblaf als de deurbel gaat of in de achtertuin en aan terughoudendheid bij vreemde mensen. Gedrag van dieren wordt niet zelden verkeerd geïnterpreteerd en mensen projecteren menselijke gevoelens en behoeften op dieren om hun gedrag te verklaren. Mensen gaan soms erg ver in het behandelen van hun hond of kat alsof het ook een mens is, waarbij er in sommige gevallen voorbij wordt gegaan aan de eigen behoeften van het dier. De extreme gevallen komen we allemaal wel eens tegen: de kat die een jurk met een bijpassende muts op krijgt op haar verjaardag, de hond die niet mag snuffelen aan het achterwerk of aan de geslachtsdelen van een soortgenoot omdat dat 'vies' zou zijn of de hond in de kinderwagen zonder dat daar een medische indicatie voor is. Dit zijn enkele voorbeelden waar over gedacht gaat worden bij dit onderwerp.

Medische zorg

Op medisch gebied kan er steeds meer. Hierbij is er ook een risico dat mensen te ver gaan in de geneeskundige behandelingen van dieren waarbij de prognose erg slecht is. Eindeloos doorbehandelen om niet de keuze tot euthanasie te hoeven maken, dat kan serieuze gevolgen hebben voor het dierenwelzijn. Ook zoönosen en antropozoönosen zijn een risico omdat mens en dier dicht op en met elkaar leven. Dit maakt dat infectieziekten makkelijker overgedragen kunnen worden van dier op mens en andersom. Er zijn trends waar te nemen waarbij mensen minder geneigd zijn hun dier te vaccineren en tegen parasieten te behandelen. Ook humaan nemen we waar dat mensen weerstand hebben tegen bijvoorbeeld vaccinaties. Hierop willen we inzoomen in de zienswijze.

Voeding

Tezamen met de toename van obesitas bij mensen, zien we ook een toename in obesitas

bij honden, katten en paarden. Het vermoeden is dat dit niet anders is voor andere huisdieren, zoals konijnen en cavia's. Tevens lijkt er een trend te zijn om bijvoorbeeld honden en katten zo 'natuurlijk' mogelijk te voeren met bijvoorbeeld rauw vlees en glutenvrije producten. Maar ook het omgekeerde komt voor, het veganistisch of vegetarisch voeren van honden en katten. Ook deze goed bedoelde intenties van eigenaren hebben schaduwzijden zoals tekorten aan voedingsstoffen en de aanwezigheid van bacteriën in rauw vlees zoals Salmonella en Escherichia coli.

Fok en handel

De grote vraag naar huisdieren en ook de vraag naar dieren met een specifiek uiterlijk, kan tot fokgerelateerde welzijnsproblemen leiden. Denk bijvoorbeeld aan de Duitse Herder met heupdysplasie of de Franse Bulldog met brachycefale obstructief syndroom (een verzameling van aandoeningen die leiden tot ernstige obstructie van de luchtwegen). Maar ook de fok bij andere diersoorten zoals reptielen, vogels en knaagdieren, waarbij uiterlijk op de voorgrond staat, kan problemen met zich mee brengen rondom welzijn en gezondheid. Grote aantallen dieren worden bijvoorbeeld in Oost-Europese landen gefokt, vaak onder bedenkelijke omstandigheden, en naar Nederland gebracht om aan de vraag te voldoen. De zeer laagdrempelige handel via het internet, door broedfokkers maar ook particulieren, zorgt ook voor problemen; de nieuwe huisdiereigenaar weet vaak niet goed waar hij/zij aan begint en wordt vaak ook niet goed geïnformeerd door de verkoper.

3. Doel en planning

Het doel is het vormen van een zienswijze aangaande welzijns- en gezondheidsgevolgen van een blinde liefde voor dieren.

Oplevering van de zienswijze wordt verwacht eind 2020.

4. Samenstelling forum

Het forum bestaat uit dr. N. (Nienke) Endenburg, drs. D. (David) van Genneep, drs. H.R. (Renée) Chalmers Hoyneck van Papendrecht, drs. G. (Gerrit) Hofstra, mr. C.W. (Léon) Ripmeester, drs. M. (Marjan) Slob en drs. R.A. (Ruud) Tombrock (voorzitter). Als externe deskundige op het gebied van diergedrag is prof. dr. S.S. (Saskia) Arndt aan het forum toegevoegd.

RAAD VOOR DIERENAANGELEGHENEDEN

5. Ondersteuning

Ondersteuning wordt verzorgd door ir. M. (Marc) Schakenraad (algemeen secretaris) en D. (Daniëlle) Hartman, MSc (adjunct secretaris) van het RDA bureau. Daarnaast worden waar nodig externe deskundigen (buiten de RDA) ingezet.

Na vaststelling van dit startdocument wordt het geplaatst op de site van de RDA, www.rda.nl.

Den Haag, 01 juli 2020

Raad voor Dierenaangelegenheden